

Imperialismus, Světová válka a Velká hospodářská krize

Evropa ve světové ekonomice

2023

Únik z Malthusovské rovnováhy

- r. T. Malthus 1798: **konečné množství zdrojů** (půda a její úrodnost), limit na populaci – populační růst je funkcí příjmu;
- Do **18st.** odpovídá:
 - většina příjmu na **potraviny**, pomalý **technologický pokrok**, osetí marginální půdy → nedostatek nenahraditelný IT;
 - omezí kapitál (klesající výnosy) a ten nemůže být využit v odvětvích zvyšujících produktivitu v AGRI;
- **GB populace**: **5,1** mil. (1701); 5,8 (1751); **8,3** (1801); 11,2 (1821); **14,9** (1841); **30,5** (1901);
 - **Česko**: 3 mil (1754); 4,9 (1800); 9,4 (1900); 11,5 (1944);
- **Mzdy** ale **neklesají** (!); růst **produktivity** v **AGRI** a **INDU + IT** (dovoz potravin)...
 - **kumulativní procesy**: **dělba práce**, **tech.pokrok**; růst **poptávky** – růst **obratu + investic + produktivity + mezd...**
 - růst **produktu zrychluje** společně s růstem **populace**;
 - změna **reprodukčního** a sociální **chování**, institucí (vs. život ve městech, závislost na atlantickém systému, emigrace do NW);
 - **uhájení** prosperity a systému proti vyzyvatelům;
- Teprve když **není** zvýšení živ.úrovně **zkonsumováno** růstem **populace** jsou stabilita a mír a zdraví bez dalšího **pozitivním** jevem a ne důsledkem předchozí **katastrofy** (hlavní beneficiant: „**commons**“ do 1800 růst živ. úrovně diskutabilní);

provoz na ulici **Strand** na konci 19. století (vlevo Somerset House)

SOMERSET HOUSE

A4

BRIDGE

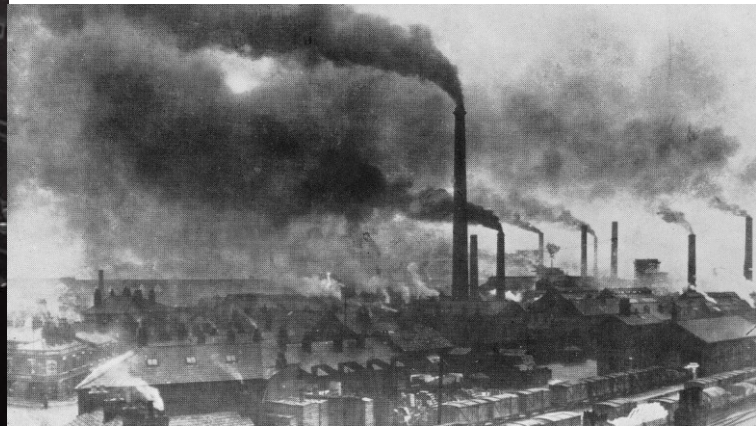

Battersea Power Station (1929-1935)

Obchodní politika – cesta k hegemonii

- **Nap. války** – **růst ceny** obilí na GB trhu – po válce znovu **dovozy z RUS a POL** – loby pozemkových vlastníků (**šlechta** - nadreprezentovaná v Parlamentu);
- **Průmysl**: vysoké ceny obilí tlačí na **vysoké mzdy** – to vede k nižší **konkurenceschopnost** indu. produkce;
- **Férová cena** obilí 80šil. za 219kg (Malthus) vs. Ricardo a Torrens (obětovaná **příležitost**);
- **Obilné zákony** (Importation Act 1815) – **proměnlivé clo** (cena do 53š = clo 34š, cena nad 72š = clo 1š); **neúroda 1845** (Irsko) – **zrušení OZ**;
 - **Proč?** Robert Peel (PM) chtěl **zabránit** větším **změnám** (rok 1848 v E); **průmysl** měl zájem na **nízkých mzdách**; další argument: větší **disponibilní příjem** – poptávka po indu.prod. (pro prům. příznivé i ToT);
- **UK - první průmyslová ekonomika**: **mimo UK** lobují **pro FT spíše AGRI**; v **UK** přesun faktorů z **AGRI do INDU** (přesun do živoč., - 28,5% rozlohy půdy do 1885, dováženo až **65% pšenice** a 45% obilí; cena 31š v 1886);
 - 1840 v GB **47,3% mužů** v **INDU** (E 25,3%) – posilování **politického vlivu prům.** (+zapojení šlechty do **finančního sektoru** – pro **inegraci SE**) – indu je **EO...** v 1831 již 14,3% GB produkce na export, 49% INDU produkce!
- **UK – hegemon světové ekonomiky**: nutné udržet **zahraniční trhy otevřené** (odbyt produkce moderních továren) + zajistit **infrastrukturu IT** (možnost nakrmit vlastní populaci a prům.);
 - **R. Cobden** (MP) se setkává s **Napoleonem III.** (FRA reflektují pozitivní vývoj v GB -> FT) – **bezpečnostní argument** (FRA méně závislá na IT);
 - přesto **Cobden-Chevalier dohoda 1860** (snížení dovozních cel FRA na 30% a GB na víno a exp.uhlí) + **MFN**;
 - C-CH základem pro **následné bilaterální dohody** – pokles cel v obchodu mezi hlavními ekonomikami;
- Nejvíce liberalizovaly **malé státy** (NED, BEL, SWI, DEN); ztelně **FRA a GER**; mimo E: AUS a CAN (ne **US**);
 - **suroviny z AUS, KAN, RUS** mění trh – **protekcionské tendence** – GER a FRA – od 80.let opět růst cel;
- V **UK pokračování** liberální TP (**malý AGRI** sektor);
 - vzhledem k **vytlačování GB** tovární produkce z **kont. E**, **reorientace** na mimo E regiony; významná role **reexportu** koloniálu a surovin z mimo E (export nezprac. 57%);
 - **dezindustrialiace Asie** – pokles dovozů manuf. (IND z 33% 1700 na 1,1% v 1814); dovoz potravin (33% i mírné pásmo) a surovin (68% dovozu z US bavlna);

The Economist was founded by the British businessman and banker James Wilson in 1843, to advance the repeal of the **Corn Laws**.

The Economist:

OR
THE POLITICAL, COMMERCIAL, AGRICULTURAL, AND FREE-TRADE JOURNAL.

No. 1. SATURDAY, SEPTEMBER 2, 1843. PRICE 6^d

CONTENTS

<p>Foreign Commercial Treaty with the United States 1</p> <p>Recent Commercial Negotiations with Portugal 2</p> <p>Corn and Agriculture 3</p> <p>The American Tariff 4</p> <p>Foreign Commercial Treaties 5</p> <p>The American Tariff 6</p> <p>Foreign Commercial Treaties 7</p> <p>Foreign Commercial Treaties 8</p> <p>Foreign Commercial Treaties 9</p> <p>Foreign Commercial Treaties 10</p> <p>Foreign Commercial Treaties 11</p> <p>Foreign Commercial Treaties 12</p> <p>Foreign Commercial Treaties 13</p> <p>Foreign Commercial Treaties 14</p> <p>Foreign Commercial Treaties 15</p> <p>Foreign Commercial Treaties 16</p> <p>Foreign Commercial Treaties 17</p> <p>Foreign Commercial Treaties 18</p> <p>Foreign Commercial Treaties 19</p> <p>Foreign Commercial Treaties 20</p>	<p>Great Free-Trade Demonstration at Liverpool 21</p> <p>Manufactures and the American Tariff 22</p> <p>Agriculture 23</p> <p>Foreign Commercial Treaties 24</p> <p>Foreign Commercial Treaties 25</p> <p>Foreign Commercial Treaties 26</p> <p>Foreign Commercial Treaties 27</p> <p>Foreign Commercial Treaties 28</p> <p>Foreign Commercial Treaties 29</p> <p>Foreign Commercial Treaties 30</p> <p>Foreign Commercial Treaties 31</p> <p>Foreign Commercial Treaties 32</p> <p>Foreign Commercial Treaties 33</p> <p>Foreign Commercial Treaties 34</p> <p>Foreign Commercial Treaties 35</p> <p>Foreign Commercial Treaties 36</p> <p>Foreign Commercial Treaties 37</p> <p>Foreign Commercial Treaties 38</p> <p>Foreign Commercial Treaties 39</p> <p>Foreign Commercial Treaties 40</p>
---	--

* If a writer has written too little for the sphere of our day, if, on the contrary, we do not extend and expand our minds to the compass of their sphere, he will assuredly find everything about us will furnish him arguments, such as length, our resources are derived by the extension of our minds. It is not a prohibition to write, merely, but a law that will direct the compass of a false extension of our interest, or general the cheerful disposition into which a great empire must fall by some separation upon empty vain. —BENTHAM.

— If a writer has written too little for the sphere of our day, if, on the contrary, we do not extend and expand our minds to the compass of their sphere, he will assuredly find everything about us will furnish him arguments, such as length, our resources are derived by the extension of our minds. It is not a prohibition to write, merely, but a law that will direct the compass of a false extension of our interest, or general the cheerful disposition into which a great empire must fall by some separation upon empty vain. —BENTHAM.

OUR EXPIRING COMMERCIAL TREATY WITH THE BRAZILS.

The present unsettled state of our commercial relations with the Brazilian Empire presents a subject of more importance than any other at this moment to our trading, and, we may add, to our social existence; for the comforts and welfare of so large a mass of our people, whether engaged in agriculture or manufactures, have of late been proved to depend so greatly on the existence of our foreign trade, that nothing essentially affects the one which is not quickly felt by the other.

Before entering into the subject in a steady and consistent manner, we will, by way of administering some advisory experience, shortly refer to what has occurred in our trade to the United States of America, within the last two or three years. By their former tariff the duties imposed on our manufactures were on a scale which was subject to gradual reduction, and in 1840 the rates had become comparatively moderate. The great Southern States, growers of cotton, dependent chiefly on this country for a market, and desirous to obtain our manufactures in exchange, at the smaller price, were always friendly to the lowest rates of duties; but, in the Northern States, we had two of the largest and most important classes opposed to an extension of trade with this country, and consequently to low rates of duties. First,—the manufacturing classes of all kinds, with whose products our goods came in competition; and, secondly, the great agricultural classes, whose produce was practically nearly excluded from this market. They felt that even the peculiar construction of our scale of corn duties was as if designed to exclude them particularly from any share of our trade.

The former class we had no means of opposing, nor was it of such consequence that we should; but the latter class we had the power of doing so, not only greatly to their advantage, but also to our own; and the neglect to listen to their case, so strongly and so frequently urged upon the attention of the late Government, by individual friends of free trade in this country, and also by our diplomatic agents in America, not only as an act of justice to the consumer at home, but as the only means by which our great trade with that country could be sustained, threw at length such of the influence of the agricultural body in the Northern States into that of the manufacturing body, in antagonism with the trade of England. At their public meetings, say, even in the columns of our own daily journals, in articles written by accredited agents of the parties most interested in a free trade with us, the tone of argument was, that England adhered with so much tenacity to her protective and prohibitory laws, that it became needless that America should, even against her own interest, submit to some inconveniences, make some considerable temporary sacrifice of her own admitted interests in obtaining the cheap goods of England, in order to coerce the English Government to a more liberal policy towards their produce. Others, chiefly of the agricultural body, felt that however good a thing it might be to have the cheap goods of

England, yet if they had no means of paying for them, the advantage was lost to them, and the manufacturers, whose only object was to obtain a higher protection, had no difficulty to persuade them that they had better encourage the extension of their trade at home, by paying even higher prices, and thus increase the only market they had for their produce. Under these influences, which were operating for some time, and which were repeatedly and strongly urged upon our Government, and strengthened by the political events which occurred in this country in 1841—which stamped more and more our determination to preserve in principle of restriction—the free-trade party in America was so weakened, that their opponents were able to carry the present tariff, so destructive to our trade, with little difficulty. And let it ever be borne in mind, that when men in America were making up their minds as to the policy they would pursue towards England, they were influenced, not by any secret insinuations (if such existed) of some great change which might be wrought in our tariff in 1842, but by the actual spirit which had been so unequivocally manifested in the elections here; and that, not so far as it showed a choice for this man or that man as leader, of this party or that party as predominant—for these are at all times both to them and us of little importance—but they looked, and had a right to look, intently, on the great issues which the English public were called upon to try; which simply were, extension or restriction, free trade or monopoly. We decided in favour of the latter, and a country never felt more palpably and instantly a punishment for an error, than in this instance; for if the surprise reserved for us until the Session of 1842 had been of a character even much more extensive and agreeable than it was, one enormous evil had been perpetrated by the moral effect which our decision had had on other countries. It would be difficult for the West-India of Yorkshire, the town of Liverpool, or the city of London, to estimate how much has they have sustained by the construction which every eye gave us some occasion to pronounce in commercial restriction.

By a return laid before the House of Commons, on the 10th of July last, the following results to our export trade have arisen from the change of the American tariff:

EXPORTS TO THE UNITED STATES IN 1841 AND 1842.	1841.	1842.
Cotton Manufactures	5,515,508	467,274
Earthenware	225,479	109,472
Hardware and Cutlery	294,493	299,891
Linen Manufactures	3,220,247	420,542
Silk Manufactures	396,717	51,230
Woollen Manufactures	1,540,225	842,515
Other Goods	1,808,041	1,186,514
Total	12,008,610	3,529,438

Showing a reduction of upwards of three millions and a half pounds. It has been customary, during the last year, when the bad state of trade in the manufacturing districts, which so much depressed the demand and price of agricultural produce, was attributed to the operation of the Corn Laws and commercial restriction, to be told, No.—it is caused by the bad state of the American markets. Will people only take the trouble to look beyond the proximity to the first cause.

It would be well for those agriculturists who boasted the better of monopoly in 1841, to consider what they lost in 1842, from the depressed and ruined condition of their best consumers, arising out of the loss of the above 8,489,172 value of their produce. We sincerely believe that the agriculturists of Great Britain would not have suffered even temporarily to the same extent which it did from this cause and the general bad state of other trades partly arising therefrom, had the whole system of protection been abolished, and the Corn Laws totally repealed in 1841.

While these events have been going forward in North America, we have had questions of not less importance raised respecting our relations to the Brazil, and in consequence of the extraordinary and unaccountable spirit with which the country, even that portion whose interests are most directly and dangerously threatened, view all great questions of commercial policy—it appears at present only too probable that the Government will be left quietly alone—to do nothing—until the discussions end in a result as disastrous to the South as they have done in the North.

Západní Dakota 1878 - sklizeň pšenice parními mlátičkami

Využití traktorů v Kalifornii v 1910s

Imperialismus v Asii

- **Indie**: 209 mil obyvatel v 1820 a 284 mil v 1900; **EIC** nejvýznamnější obchodně- politická organizace v oblasti (ztráta monopolu 1813);
- Cílem EIC **zisk pro akcionáře**; od 1793 výběr daní v Bengálsku přes zprostředkovatele – **odliv hotovosti** do UK; **náklady správy** a obrany zatěžují spravované území, indické administrativy si půjčují na hrazení závazků EIC (1805 jen 31tis. Britů v Indii);
- **Otevření trhu** – **dovoz** strojní **bavlněné produkce** (z 800k y. v 1814 na 51mil.y. v 1830 a 1mld.y. 1870) – nejde ale o konec místní výroby (existuje vedle moderní produkce);
- Od 1820 hlavní exporthy **indigo** a **opium**;
 - **opium** od 1830 33% exportu, další **rýže, cukr, čaj, juta**;
 - **vzpoura** bengálské armády 1857 – přechod pod UK;
- **UK** 1819 **Singapur**, 1824 **Melaka**, **Malajsie**, **Barma...**
- **FRA**: **Kambodža**, **Laos** a **Kočinčína**, Vietnam;
- Nejbohatší kolonie – **Jáva** - **NED** (během Nap.válek VOC zrušena):
 - od 1824 Holandská obchodní společnost (**NHM**) pro obchod s **Indonesií**;
 - od 1830 **kultivační systém** (vesnice vyčlenily půdu na produkci pro NHM – výkup z uměle nízké ceny (občasné hladomory));

Mandžuská Čína

- Džurdženi -> **Mandžuoové**; Nurhači (1607-1626) a Abachaj (1635-1643) ovládli Mongolsko a Koreu; 1635 pečeť chánů a **nástupnictví** k Jüan jako **Čing**;
- **Nájezdy** na Čínu od **1644**, režim **Ming** čelí **povstáním** a **zve** Mandžui do severní Číny – ti rozdrtili povstání a **zmocnili** se **severu** Číny;
- V 80. letech 17st. **dobyli Čínu**, odpor **loajalistů Ming** v **jižní Číně**;
- „**Dynamičtí**“ císaři:
 - zničili **Ojratskou říši** a **západní Mongoly**;
 - **náklonost** čínských vzdělanců, přijali **čínskou administrativu**, udrželi **kulturu a identitu** (duální vedení úřadů a zákaz sňatků);
 - místo spoléhání na **zed'** zničili **džungarskou říši** 1757 a ovládli **nomádské oblasti**;
 - **tributární síť** států (Korea, Barma, Vietnam);
 - zvětšení oblasti **kultivace** – **růst populace** (1600-160mil, 1680 – 126mil, 1700-138 mil, 1710-157 mil, 1820-381mil a 1850-412mil);
- **Obchodní komunity** na **jihu** – povstání **Zheng poraženo** (multietnická armáda); **vnitrozemské, vojenské, agrární impérium** (vnitřní Mongolsko);
- **Zámořský ochod**:
 - monopolistická **gilda** (odpovědnost za cizince);
 - **čaj** (GB růst z 1 tis.tun 1720 na 18tis.tun 1850); dovoz **opia** do CH v roce 1821 převyšuje export čaje;
 - **regulace obchodu** – obava ze ztráty kontroly nad čínskými obchodními komunitami;
- **RUS** – otevřeli **Sibiř** v 17st. – **kožešiny**; 1689 **Nerčinská smlouva** – obchod s **hedvábím** a **kožešinami**, státní karavany; **1727** otevřena obchodní osada **Kjachta** (systém fungoval do 1860); přátelské vztahy (ale dodávky po moři neakceptovány), později i vlněné látky;

Otevření Číny – říše středu

- **Čína:** 381 mil. **1820** (358 v 1870); **32,9% světového produktu** (UK 1820 5,2% a ZE 23%) (1870 CH 17,2% a ZE 33,6%);
- **Mandžové** – preventivní vypořádání s nebezpečím střední Asie, konfuciánství; soběstačnost, **malá poptávka po záp. produktech** (E naopak);
- 1660s/1757-1842 **Kantonský systém:** cizinci v Kantonu (*Guangzhou*), **zákaz vstupu** do země, nad rámec šedá ekonomika a **korupce** v přístavních městech;
- Oficiální vztahy CH vs. ostatní na základě **tributárního systému:** „syn nebes“ – přijímá od ostatních panovníků tribut, kterým uznávají podřízenost, na oplátku dary a tituly (vyšší hodnoty – velkorysost) + po dobu pobytu obchod (velmi výnosné);
- Západ tlačí na flexibilnější systém – odmítnuto + vyhroceno v důsledku **obchodu s opiem:**
 - Jediná komodita na export **stříbro** (pro E „nevýhodné“ UK na zlatě);
 - UK hledá způsob jak **vyrovnat bilanci** (bavlna neuspěla) – za čaj **opium** (z 15t 1730 na 900t v 1820) – **obrácení toku stříbra**; dovoz do **CH ilegální** – pašování soukromými obchodníky (nákup v BENG);
 - V CH převládl **tvrdý postup: 1838** Lin Zexu – v oblehl Kanton, zničil opium;
 - **1840 UK expedice** z Indie – kolesový parník **Nemesis**, obsazení Kantonu a plavba po J-c-J; 1842 žádost o mír a **dohoda z Nankingu** (odškodné, H-K, otevření přístavů, rovné postavení a extra v přístavech - také FRA a US); Gladstone-Palmerston-J.Q.Adams;
 - Nedodržování smlouvy – **1856 zajetí Arrow**; UK konzul žádá propuštění a omluvu → využil guvernér H-K a ostřeloval Kanton → **FRA** se přidala; obsadili **Kanton** a postup na **Tientsin (dohoda pěti států:** + přístup do Pekingu);
 - **Nedodrženo** → **1859 výsadek** UK a FRA na Peking („delegace“), **porážka** čínských sil – **kapitulace CH**;
 - Potvrzení předchozích smluv a oficiální opiový obchod; **cla** nesmí překročit **5%**;
- Století ponížení...

THE NEMESIS STEAMER DESTROYING CHINESE WAR JUNKS, IN CANTON RIVER.

(From a sketch in the possession of the Hon. East India Company.)

Japonsko

- **uzavřené** po staletí (1633) - nuceno otevřít své území koncem padesátých let 19. století;
- Americká **expedice** komodora **Perryho** - **smlouva** z roku **1866**: nezvyšovat cla nad 5% a zároveň dávat cizincům extrateritoriální práva;
- po epizodě **protizápadních povstání** - obnovení císařské moci - **Meidži 1868**; liberální politické **reformy** (veřejný zájem; úřady na základě schopností; zrušení kast; vlastnická práva; 1890 konstituční monarchie);
- **modernizace** (průmysl, doprava); ekonomika byla transformována pozoruhodnou rychlostí od 70. let 19. století - modernizace (enklávy), **industrializace** - železnice, uhlí, ocel;
- růst populace (1800: **30,3**; 1868: **34,4**; 1900: **44,3**; 1929: **62,5**; 1941: **74,1**) závislost na exportu -> **imperialismus...**

The state-owned **Yahata Steel Mill** (Kita Kyushu City) was completed in 1901 using German technology with Japanese adjustments

OLD PHOTOS of JAPAN

The first lesson in *Factory Girls' Reader*, published in 1911, is as follows:

Working for the Sake of the Country

Everyone, if you all work to the utmost of your abilities from morning to night, there can be no loyalty to the country greater than this. If you do not work thus and stay idly at home, the country of Japan will become poorer and poorer. Therefore, work with all your might for the country's sake, enabling Japan to become the greatest country in the world.

Every one of you, no matter what your age, you would not want to become a burden to your father and mother who have to toil unceasingly. Now that you have gone out into this great world, work well every day and you will bring great peace of mind and happiness to your parents, your elder brothers, your elder sisters.

For everyone to do her factory work to the utmost of her abilities is, as I have said, loyalty for the sake of the country, filial piety for the sake of the family. You must do your work unselfishly. In the old alphabet song, does it not say, "One can't buy the kind of progress the young can make"? For your own sake, for your family's sake, for your country's sake, devote yourself heart and soul to your work.⁸

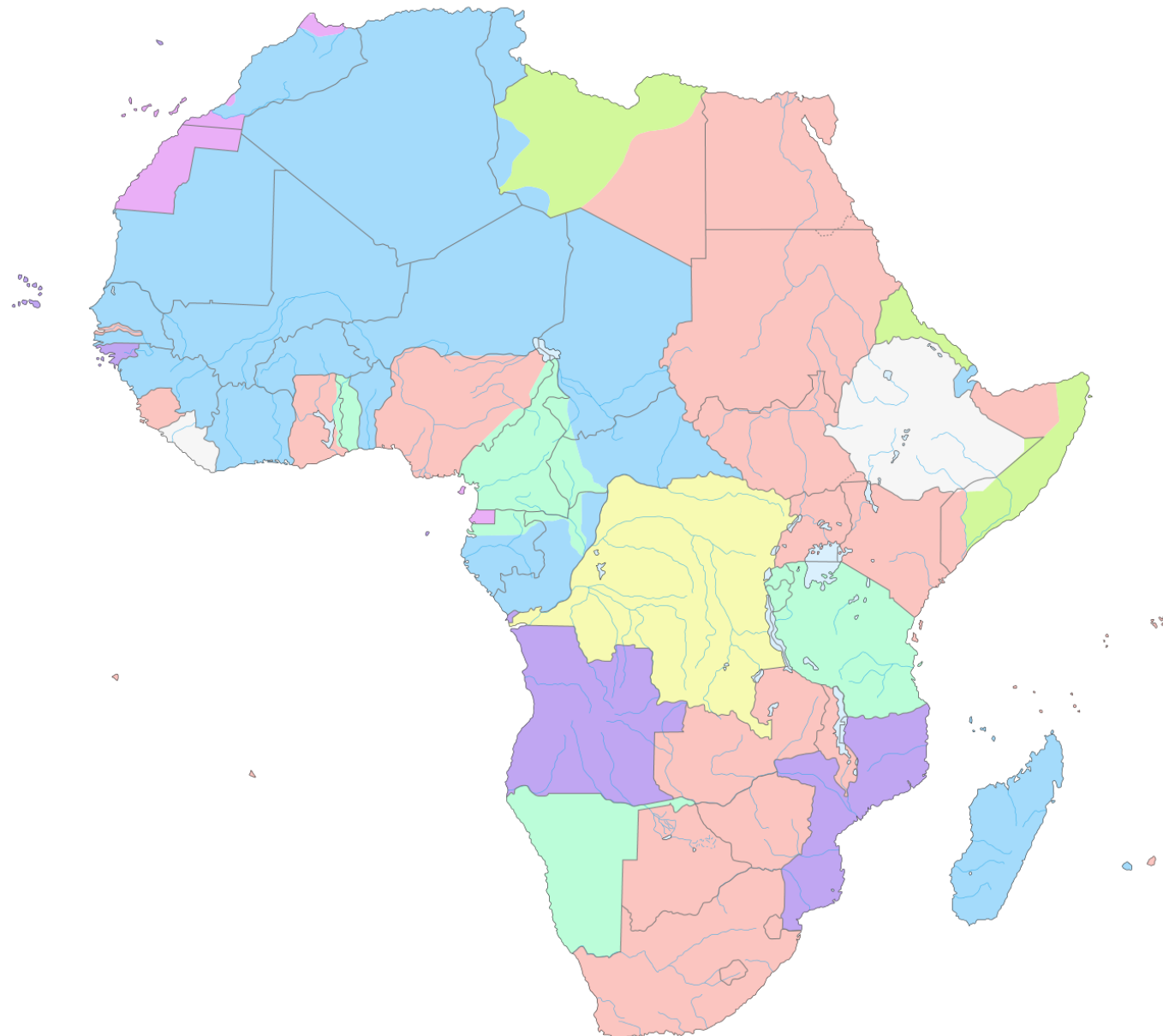
Soul 1904

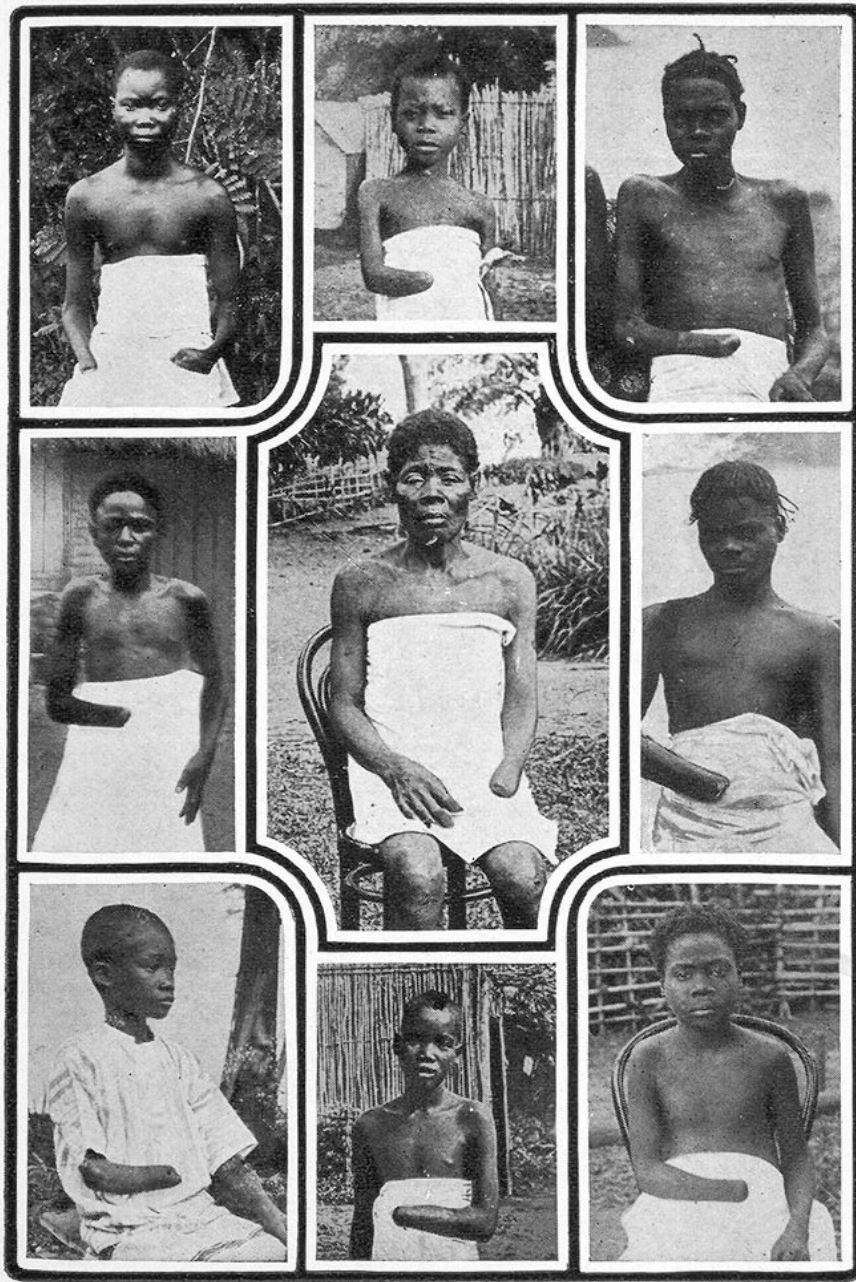

Singapur, konec 19. st.

Imperialismus v Africe

- **1870** – jen **10%** území, pobřeží (klima, nejasné benefity, militantní státy); expedice; strategické ohledy: námořní základny, nové koloniální mocnosti (**GER** a **ITA**), zdroje vojáků, export civilizace;
- **GB** – 1806 získali na NED **mys** – 1866 zlato a diamanty (ze 175k v 1854 na 1,5mil 1877), zemědělství (90%), export vlny 100x 1840-1872;
 - válka proti **Zulu** 1879 a **Boerské války** (1880-1881 a 1899-1903 – desetitisíce obětí, koncentrační tábory); **zemědělská reforma 1913** (80% obyv. má 13% půdy, těžba a diskriminace);
- **Závody:**
 - plán **GB**: Egypt <-> Mys (Botsw, Zim, Zam, Ken);
 - **FRA**: Sen<->Rudém m.: střet ve **Fashodě** (1899 Súdán);
 - **FRA**: 1827-1847 angažmá v Alžíru (spolu s ním Tunis a Maroko);
 - **GER**: Togoland, Kamerun, Namibie – střet s GB v Tanganice;
 - **ITA**: Somálsko, Eritrea, Libye;
- 1884 **Berlínská konference**: notifikace a efektivní obsazení; Kongo
- **Svobodný stát Kongo** 1885-1908 (Leopold I.): zóna volného obchodu (koncese na 10-15 let) + území krále; Katanga (měď, GB) a Zanzibar (Tippu Tipa);
 - 90. léta – kaučukový boom (Force Publique); redukce obyvatel na polovinu;

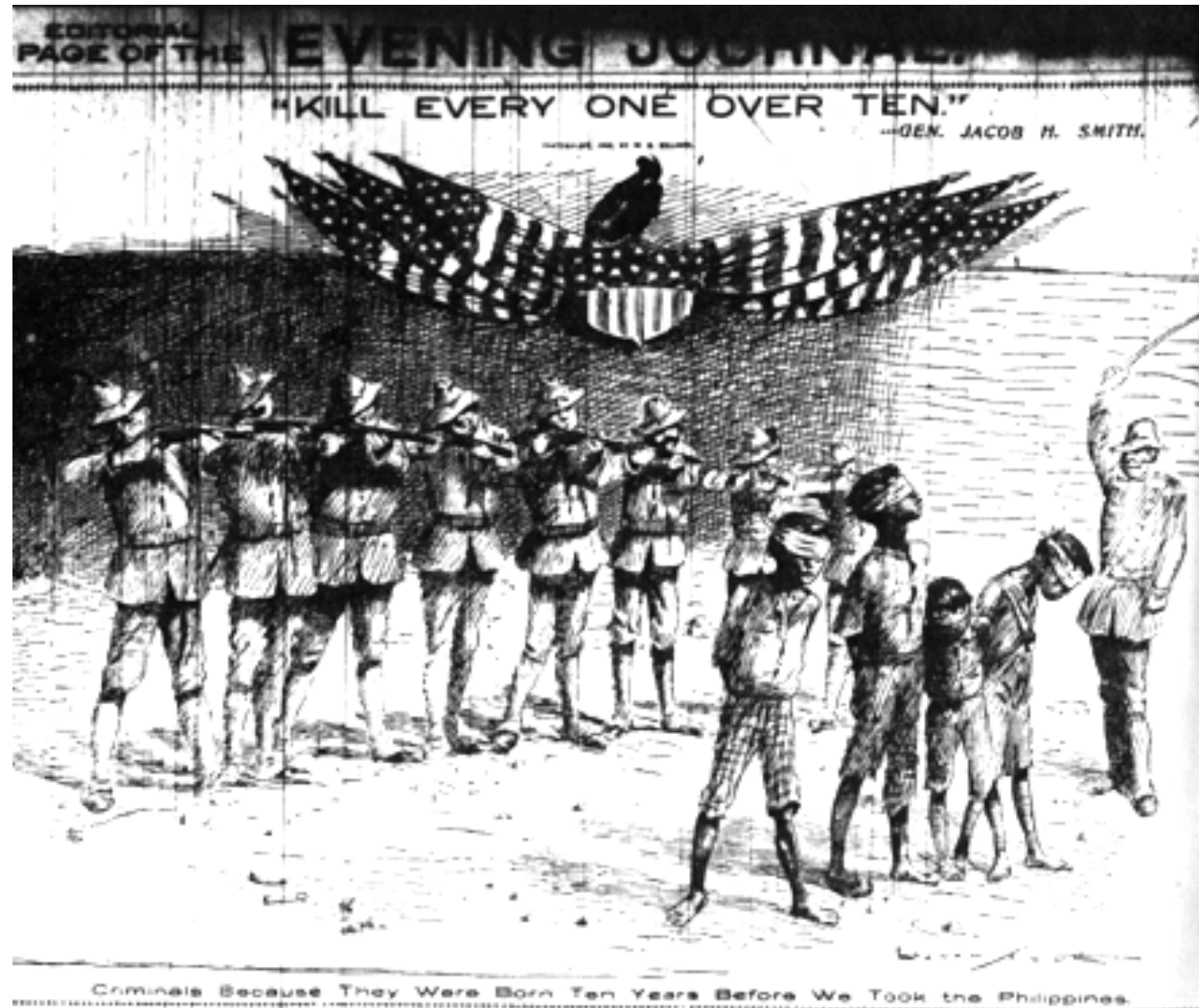

FROM PHOTOGRAPHS, CONGO STATE

“The pictures get sneaked around everywhere.”— Page 40.

American Progress,
John Gast (1872)

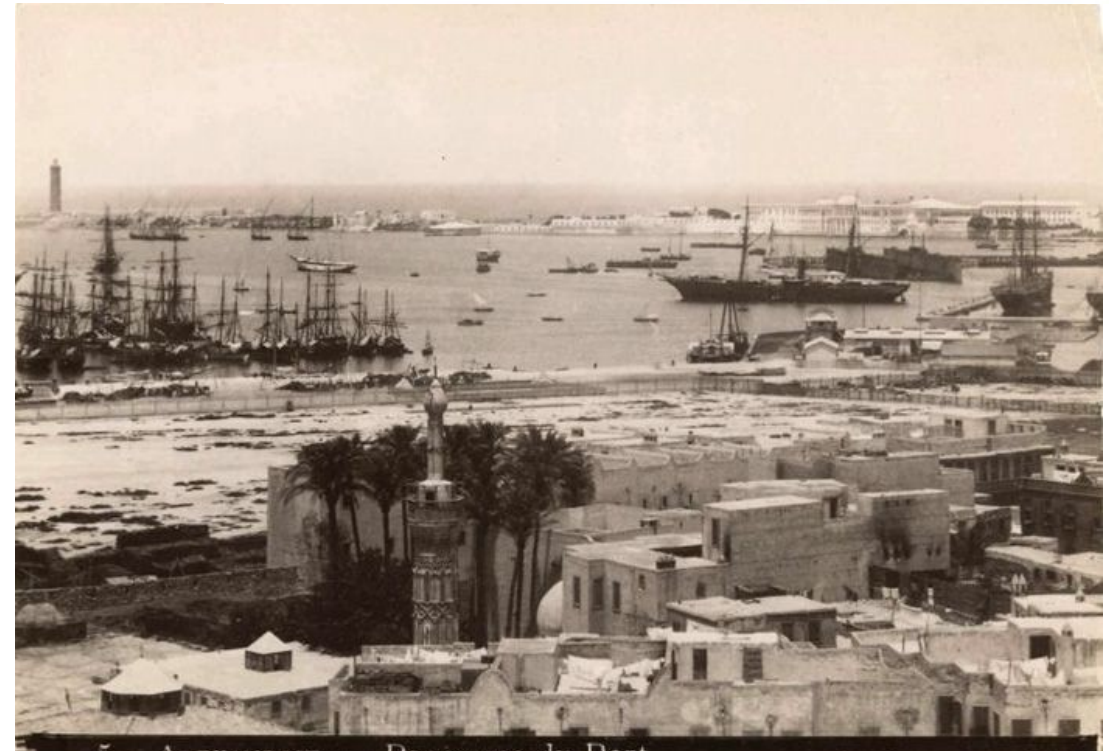
Americko-Filipínská válka (1899-1902); 5tis. Vs. 16 tis. vojáků a 200 tis.-1 mil. civilních obětí

Tehran

Istanbul

Alexandria

5. ALEXANDRIE. — Panorama du Port

Wiener Staatsoper - 1869, neo-Renaissance style with Baroque and Rococo influences

The Royal Palace of Madrid - completed in 1892, neo-Baroque building

The New York State Capitol, USA - 1899, mix of Romanesque Revival, Renaissance Revival, and Gothic Revival styles

Hôtel Tassel (Brussels), Victor Horta in 1893-1894

The Hotel Solvay (Brussels),
Victor Horta 1894 - 1898

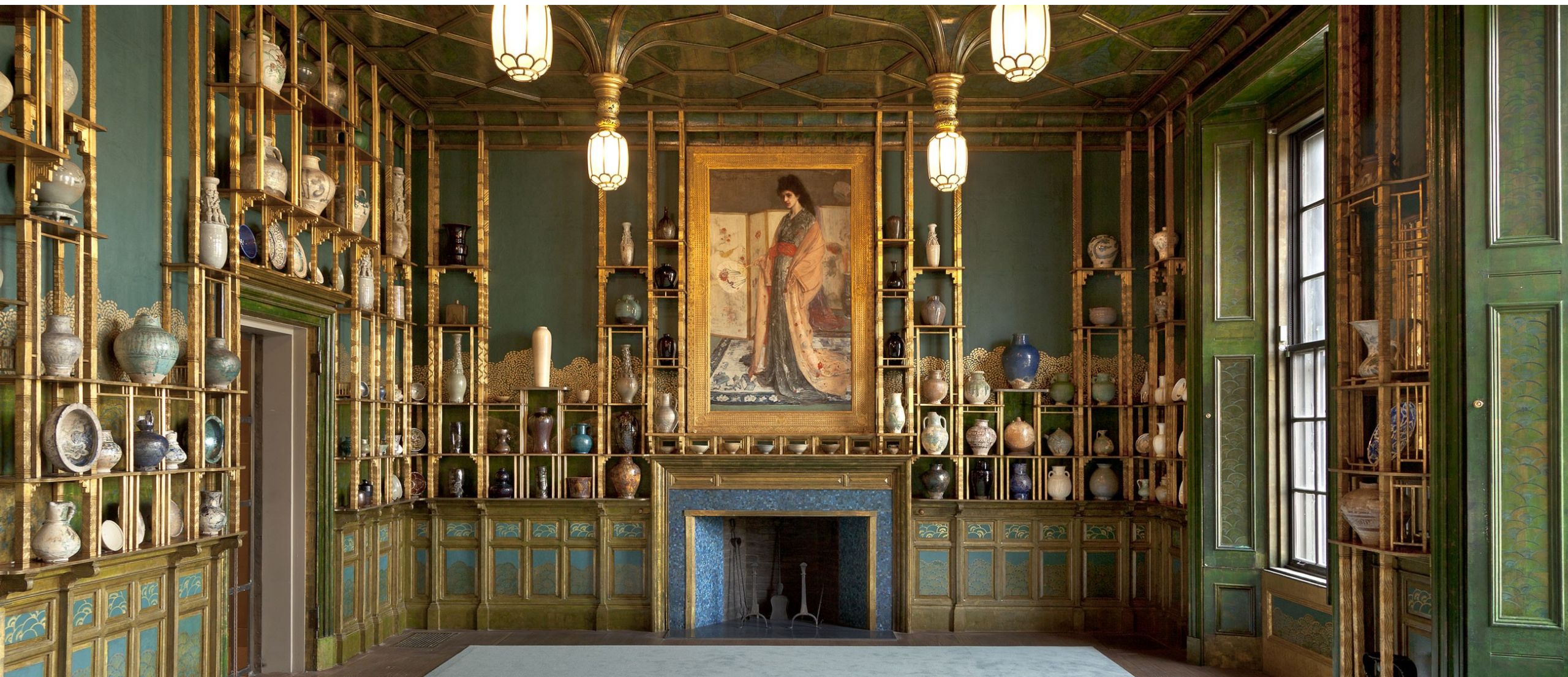

Antoni Gaudí - Casa Batlló (1904 – 1906)

Glasgow School of Art- Charles Rennie Mackintosh in 1897-1909

The Peacock Room
James McNeill Whistler, Thomas Jeckyll 1877

Secession Building (Vienna) Joseph Maria Olbrich, 1897

Österreichische Postsparkasse: Vienna, Otto Wagner

John Everett
Millais 1852

Gustav Klimt,
polibek, 1908

Cesta ke světové válce

Poslední třetina **19st.**:

- **GB demokratizace** – občanská demokracie; orientace **na mimo-E trhy**, akceptování diskriminace na kontinentě; **FT** politika je **benevolentní** hegemonie;
- **FRA** využívá **GB** trhu, **kontinentálního trhu** a buduje **impérium**;
- **BEL, NED, SWI** a **SCAN** se **adaptují** a specializují dle **CA**;
- **RUS** – **industrializace** (vnitřní limity), expanze do **střední Asie a Kavkazu**, na úkor Osmanů;

Přesto **fatální konflikt(!)**

- Stará **linie východ** (silní pozemkoví vlastníci a industrializace) - **západ** (občanské průmyslové státy);
- **Německá industrializace (junkeři)** pro-aktivní zahraniční politika, tradice **kolonizace Slovanů** (Prusko – Rusko); stojí na straně **konzervativních** a monarchických sil; budování **zámořského impéria + flotila**;

Systém aliancí od 1815:

- **Svatá aliance** (PRU, RUS, RAK proti **konstitucionalismu**),
- **1873 Spolek tří císařů** (Bismarckova **snaha izolovat FRA**), spor R-U a RUS (o Balkán) – **1879 GER + R-U (ITA 1882)**;
- **Bismarck** – úsilí udržet **RUS jako spojence** (FRA – revize **Alsaska a Lotrinska**), hrozba **války na dvou frontách**; 1887 **smlouva s RUS**;
- 1888 **Vilém II. (odstoupení Bismarcka 1890)** a **odmítnutí** potvrzení smlouvy s **RUS**;
- **1892 spojenectví FRA s RUS** a **1904 Srdečná dohoda** GB a FRA; **1907 dohoda GB s RUS (Trojdohoda)**;
- GER – **krajně nevýhodná** pozice (junkeři a RUS, budování flotily a GB);

Rak.-Uhersko – tradiční mocenská politika na **Balkáně**:

- **anexe Bosny** 1909 a dvě balkánské války, **atentát** na F. Ferdinanda 6/1914, nepřijatelné **ultimátum Srbsku** (snaha vyřešit panslov. a RUS vliv na Balkáně)... **výhodná situace** (GER);
- částečná **mobilizace** RUS – mobilizace GER, FRA;

GER: organizační procesy a **doktrína**:

- **FRA** chce **válku** – **RUS mobilizace** je hrozba (**dvě fronty**), nutné **porazit FRA** a **pak** pomalejší **RUS**; GER mobilizace kopírovaná FRA...;
- **GB** požadavek **neutrality BEL** – vyhlášení války GER;
- Kombinace strategických chyb a taktických úspěchů GER – **fronta BEL-SWI**;
- na straně **centrálních velmocí** Osmani, na straně dohody Itálie (fronta **západní, východní, balkánská, blízkovýchodní a italská**);

*La Tache noire /The
Black Spot
(A. Bettannier 1887)*

Rostoucí "produktivita" ve válčení

Občanská válka 1861-65 vs. 75mm francouzské dělo z roku 1897

- Protipěchotní zbraňový systém pro střelbu velkým **množstvím časovaných** střepinových **granátů** na nepřátelské jednotky postupující v otevřeném prostoru;
- První polní **dělo s hydropneumatickým** zpětným **rázem**, který udržoval dělo během střelby v dokonalém klidu. Protože nebylo nutné po každém výstřelu znovu mířit, mohla obsluha znovu nabít a vystřelit, jakmile se hlaveň vrátila do klidové polohy...
- 0:21; 0:22; 1:30
- <https://www.youtube.com/watch?v=QVZkuK0NjoA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=lhwXGd28kjk&t=29s>
- <https://www.youtube.com/watch?v=4UoIMYY7QaA&t=117s>

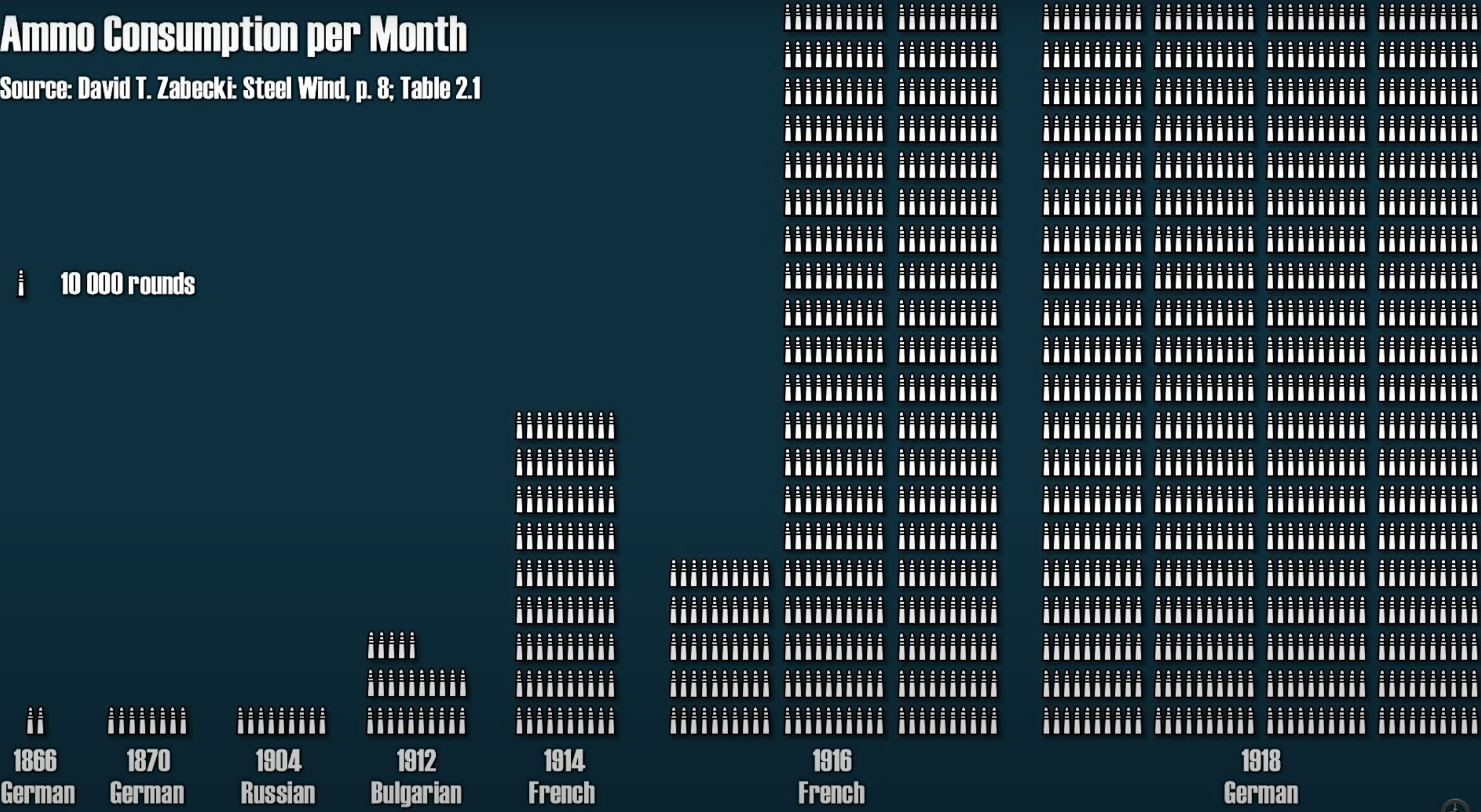
Světová válka (světová ekonomika)

- **GER** námořnictvo zničeno mimo E, v E **k ničemu** (Jutsko, vzpoura v Kielu); **GB** efektivní **blokáda** (znemožnění **zásobování** potravinami a surovinami);
- **Národní státy** ve 20.st – **půjčky** na platby do zahraničí, **doma mobilizace** všech **zdrojů** (síla vlády + **nacionalismus** a **patriotismus**);
- **GB blokáda – hladomory v GER**; pokus o vyhladovění GB **ponorkovou válkou**:
 - nutné útoky na **neutrální lodě – US**;
 - 1917 **neomezená** ponorková válka (1250 GB a celkem 2600 lodí v 1917; během války **5000 lodí**);
 - GB zavedla přiděly až **na konci války** (a jen na maso); chráněné **konvoje**;
- **Podzim 1917** zhroucení **RUS** armády – **příměří**; **jarní ofenziva GER 1918 - FRA** a **GB + US** kontingent (CAN, AUS) – **zastavena** a finální protiútok;
- **Revoluce** v GER (útěk císaře), v listopadu **příměří**:
 - GER **řádné stažení** vojsk (porážka - **dýka v zádech**);
- **Přímé škody**:
 - **8 mil.** zabitých vojáků (**GER** 1,77mil; **AHE** 1,2 mil; **RUS** 1,7 mil; **FRA** 1,36mil; **ITA** 460 a **US** 126tis.), 7 mil. mrzáků;
 - **hladomor** v RUS 5-10mil. a 50mil španělská **chřipka**;
 - **UK** 7,165 mil. (705 tis.) + za **GB impérium** 1,5mil Indů a barevných (65k mrtvých), 650k CAN (57k) a 400k AUS (62k), NZ (18k); forged...

Ammo Consumption per Month

Source: David T. Zabecki: Steel Wind, p. 8; Table 2.1

 10 000 rounds

"All the News That's
Fit to Print."

The New York Times.

EXTRA
5:30 A. M.

VOL. LXIV...NO. 20,923.

NEW YORK, SATURDAY, MAY 8, 1915.—TWENTY-FOUR PAGES.

ONE CENT In Greater New York, Jersey City and Newark. Elsewhere TWO CENTS.

LUSITANIA SUNK BY A SUBMARINE, PROBABLY 1,260 DEAD; TWICE TORPEDOED OFF IRISH COAST; SINKS IN 15 MINUTES; CAPT. TURNER SAVED, FROHMAN AND VANDERBILT MISSING; WASHINGTON BELIEVES THAT A GRAVE CRISIS IS AT HAND

SHOCKS THE PRESIDENT

Washington Deeply Stirred by the Loss of American Lives.

BULLETINS AT WHITE HOUSE

Wilson Reads Them Closely, but is Silent on the Nation's Course.

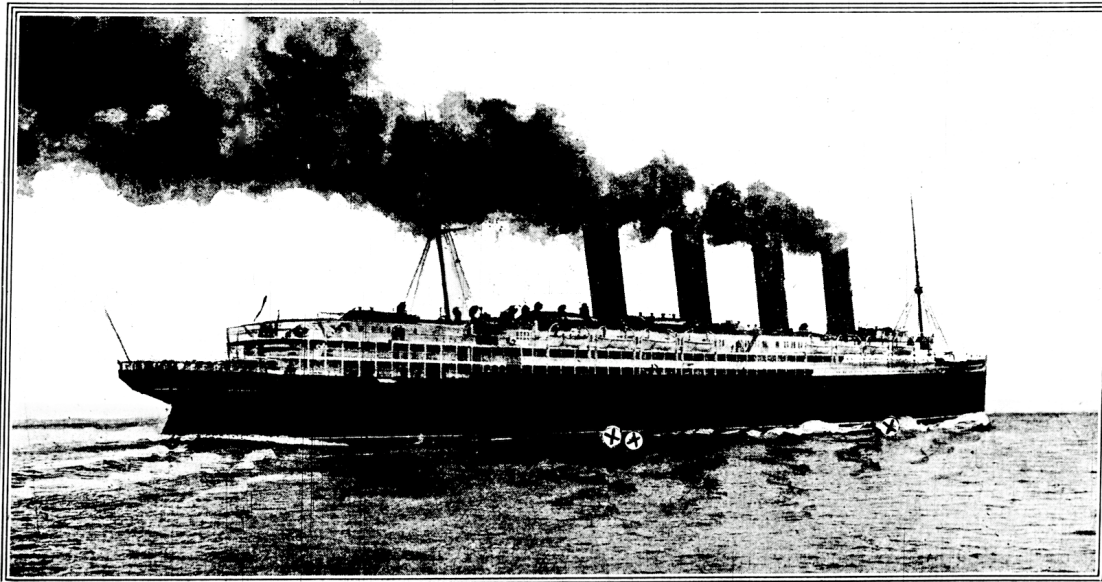
HINTS OF CONGRESS CALL

Loss of Lusitania Recalls Firm Tone of Our First Warning to Germany.

CAPITAL FULL OF RUMORS

Reports That Liner Was to be Sunk Were Heard Before Actual News Came.

Special to The New York Times.
WASHINGTON, May 7.—Never since that April day, three years ago, when word came that the Titanic had gone down, has Washington been so stirred as it is tonight over the sinking of the Lusitania. The early reports told that there had been no loss of life, but the relief that these advices caused gave way to the greatest concern late this evening when it became known that there had been many

The Lost Cunard Steamship Lusitania
X Where the First Torpedo Struck. XX Where the Second Torpedo Struck

SOME DEAD TAKEN ASHORE

Several Hundred Survivors at Queenstown and Kinsale.

STEWARDELLS OF DISASTER

One Torpedo Crashes Into the Doomed Liner's Bow. Another Into the Engine Room.

SHIP LISTS OVER TO PORT

Makes It Impossible to Lower Many Boats. So Hundreds Must Have Gone Down.

ATTACKED IN BROAD DAY

Passengers at Luncheon—Warning Had Been Given by Germans Before the Ship Left New York.

Only 650 Were Saved, Few Cabin Passengers

QUEENSTOWN, Saturday, May 8, 4:28 A. M.—Survivors of the Lusitania who have arrived here estimate that only about 650 of those aboard the steamer

CLASS OF SERVICE DESIRED	WESTERN UNION	TELEGRAM
Fast Day Message	NEWCOMB CARLTON, PRESIDENT	
Day Letter	via Galveston	
Night Message	JAN 10 1917	
Night Letter	GERMAN LEGATION	
Patrons should mark on X opposite the class of service desired. OTHERWISE THE TELEGRAM WILL BE TRANSMITTED AS A FAST DAY MESSAGE.		

Send the following telegram, subject to the terms on back hereof, which are hereby agreed to

via Galveston

130	13042	13401	8501	115	3528	416	17214	6491	11310
18147	18222	21560	10247	11518	23677	13605	3494	14936	
98092	5905	11311	10392	10371	0302	21290	5161	39695	
23571	17504	11289	18276	18101	0317	0228	17694	4473	
22284	22200	19452	21589	67893	5569	13918	8958	12137	
1333	4725	4458	5905	17106	13851	4458	17149	14471	6706
13850	12224	6929	14991	7382	15857	67893	14218	36477	
5870	17553	67893	5870	5454	16102	15217	22801	17138	
21001	17388	7446	23638	18222	6719	14331	15021	23845	
3158	23552	22096	21804	4797	9497	22464	20855	4377	
23610	18140	22260	5905	13347	20420	39889	13732	20667	
6929	5275	18507	52262	1340	22049	13339	11265	22295	
10439	14814	4178	6992	8784	7632	7357	6926	52262	11267
21100	21272	9346	9559	22464	15874	18502	18500	15857	
2188	5376	7381	98092	16127	13486	9350	9220	76036	14219
5144	2831	17920	11347	17142	11264	7667	7762	15099	9110
10482	97556	3569	3670						

BEPNSTORFF.

Charge German Embassy.

Potopení americké lodi Lusitania v květnu 1915, při kterém zahynulo 1198 lidí, z toho 128 Američanů.

V lednu 1917 poslal německý ministr zahraničí Arthur Zimmermann tajný telegram do Mexika, v němž navrhoval vojenské spojení proti Spojeným státům výměnou za pomoc Německa při znovuzískání území ztracených ve prospěch USA v mexicko-americké válce. Britové telegram zachytili a rozluštili.

	Austria-Hungary (bill.)		France (mill.)		Germany (bill.)		Russia (mill.)		UK (mill.)	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
1913	3,51	2,99	8,421	6,880	10,751	10,097	1,374	1,520	659,1	525,2
1914	2,98	2,24	6,402	4,869	8,500	7,400	1,098	956	601,1	430,7
1915	3,85	1,43	11,036	3,937	7,100	3,100	1,139	402	752,8	384,9
1916	6,09	1,63	20,640	6,214	8,400	3,800	2,451	577	850,9	506,3
1917	5,08	1,81	27,554	6,013	7,100	3,500	2,317	464	994,5	527,1
1918	3,79	1,64	22,306	4,723	7,100	4,700			1,285,3	501,4
1919			35,799	11,880					1,461,5	798,6

	Argentina		Australia		Canada		South Africa		US	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
1913	1,128	1,180	72,5	76,8	619	455	40	28	1,854	2,538
1914	733	916			456	461	34	18	1,924	2,420
1915	694	1,323	58,2	57,9	508	779	30	15	1,703	2,820
1916	832	1,302	70,0	64,1	846	1,179	38	24	2,424	5,554
1917	864	1,250	69,1	86,3	964	1,586	34	29	3,005	6,318
1918	1,138	1,822	55,3	75,1	920	1,269	47	51	3,993	8,159
1919	1,490	2,343	86,3	107,0	941	1,290	47	51	3,993	8,159

	India		Japan		China		Indochina		Indonesia	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
1913	2,022	2,574	795	716	888	628	306	645	464	671
1914	1,550	1,907	671	671	887	555	266	332	412	674
1915	1,487	2,082	636	793	708	653	224	345	390	770
1916	1,710	2,570	879	1,234	805	751	335	391	419	895
1917	1,774	2,572	1,201	1,752	856	721	374	430	385	778
1918	2,018	2,690	1,902	2,159	865	757	363	455	556	676
1919	2,371	3,503	2,501	2,379	1,008	983	751	1,051	740	2,146

Strukturální změny

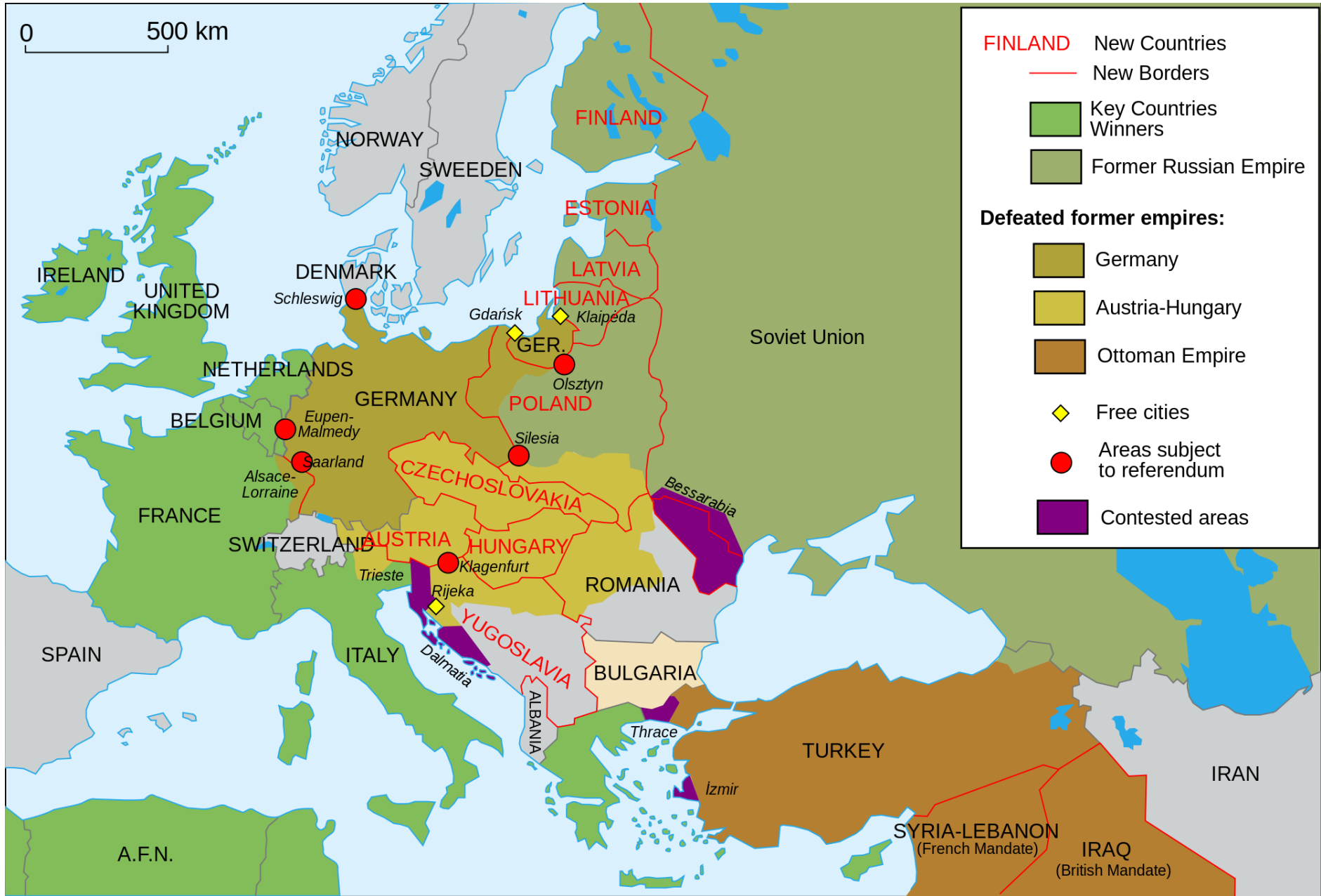
- Posílení **centrální kontroly vlád** – růst **vládních výdajů** (tab.)
- **UK** – změna **FT** pozice:
 - 33% clo na **luxus** (protekce), z. o **ochraně klíčových odvětví** 1919 a opatření na **ochranu ohrožených odvětví** 1921;
- **Pokles E exportu** během války (nárůst **dovozů** – **půjčky** od US);
 - pokles **exp. GB** z **20,1%** HDP na **12,9%** (**FRA** 13,7->8,9%), **GER** pokles obojího;
 - **US** +150% exportu, **CAN** +250%, **JAP** +300%;
- **Politické změny**: rozšiřování **volebního práva**, **masové strany**, **odbory** – není flexibilita když je nutné přizpůsobení...
- **Oslabení E pozice**: podíl na **IT** z **59%** 1913 na **48%** 1920;
- **US** z **exportéra komodit** na **producenta** a exportéra **INDU** (prům. výroba během války **+50%**, **CAN** +100%);
- **Výpadek E exportů** – změna **logiky obchodu** 19st. (indu <->agri+suroviny); **US a JAP** **zásobují** prům. zbožím tradiční **E exportní trhy**;
- Start průmyslu i v **Indii** (+100%, Tata) a v **Číně** (+200%); **ISI** v **LATAM** (nekonkurenceschopnost substitučního zboží – i tak ztráta E trhů);
- Negativní dopady **externích šoků**:
 - **poptávka po potravinách a surovinách** během války **vzrostla** (-50% osevu pšenice v GER a FRA) i v tradičních exportních zemích (RUS, POL, UHE);
 - Mimo E růst výměry pšenice o 15%, **export US** +300% **pšenice** (1000% **maso**); v US **úvěry** – jasně exportní charakter AGRI;
 - zrcadlově problém **nevyužitých prům. kapacit** v E (pokles **vládní poptávky**, zvýšená **konkurence** + **uzavírání** tradičních exportních trhů);

Celkové vládní výdaje jako podíl domácího produktu (procenta, běžné ceny)

	1913	1938	1950
Francie	8,9	23,2	27,6
Německo	17,7	42,4	30,4
Nizozemí	8,2	21,7	26,8
Británie	13,3	28,8	34,2
Spojené státy	8,0	19,8	21,4
Japonsko	14,2	30,3	19,8

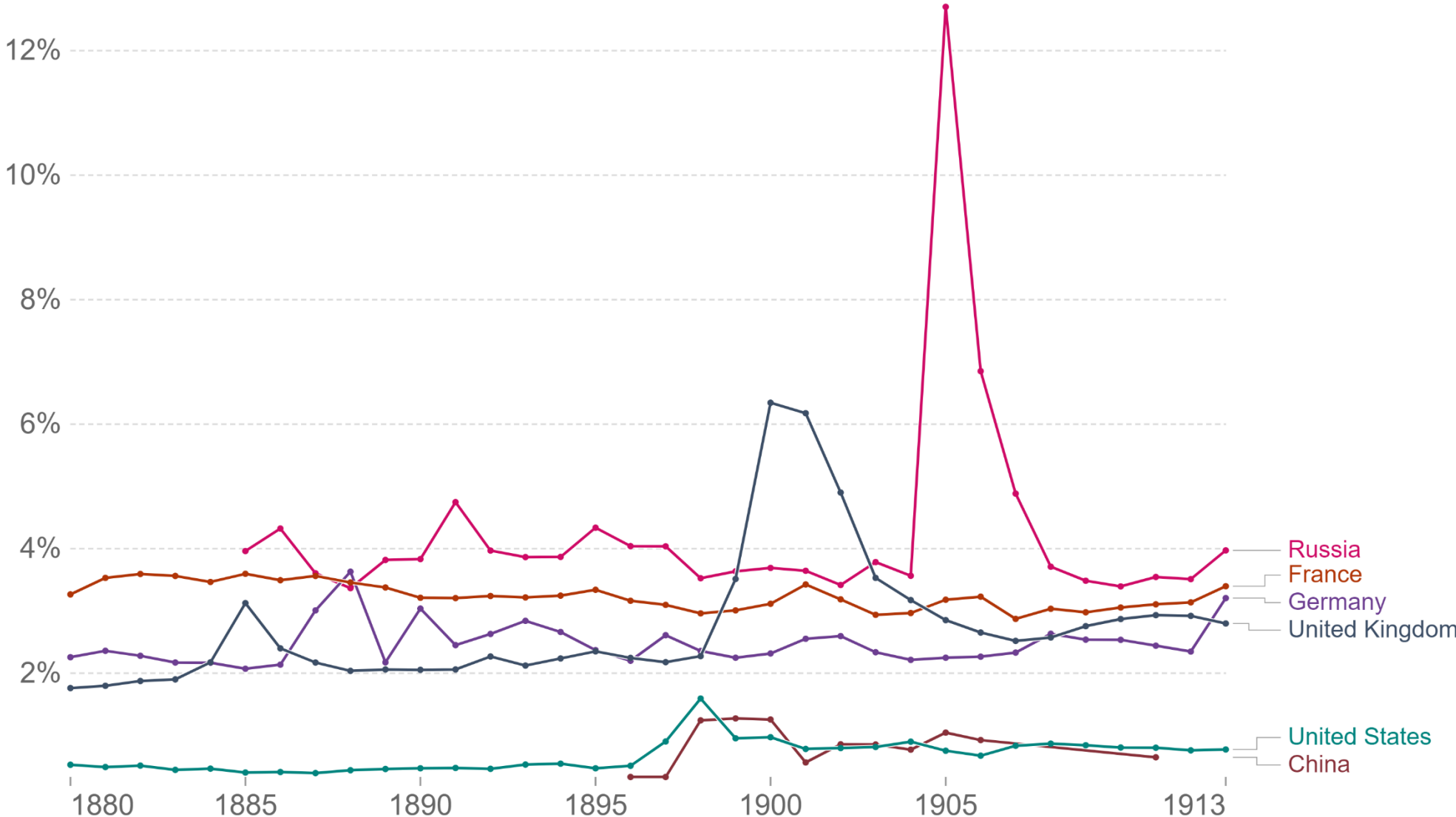
Versailský systém

- Zánik R-U (**nové** problematické **státy**), **Pobaltí** a **FIN**, **Irsko**; nové obchodní **bariéry**, **slabé státy**, **nacionalismus**, **dluhy**; **SSSR** stažení do **autarkie**;
- **Společnost národů**:
 - **úspěchy** (Alandy, Slezsko, Memel, Hatay, Mosul, Sársko...);
 - **problémy**: vystoupení **GER** (Hitler), **Itálie** (Etiopie); **JAP** (Mandžukao); **SSSR** (Finsko);
- **Válka** na zač.20st. „normální“ – jazyk smlouvy (čl. 231) **diktát vítězů**;
 - **GER**: ztráta 13% území, 10% populace (+15% mužské prac. síly padlo), 75% rudy, 25% uhlí; kolonie ztraceny, investice zkonfiskovány;
 - **reparace** 33mld. USD – 200% HDP; obsazení **Porýní** 1923-1925 (uhlí); **inflace** (1914-1923 1:4,2 RM na 4,2 tril. RM);
 - HDP GER 1923 je **50% 1913** – US půjčky;
- **Dluhy** – **US** trvají na **splacení 12 mld. USD** od FRA, GB, BEL – přes **reparace** – recyklace...
- Univerzální **opuštění FT**: **FRA** 4x zvyšuje **cla**; **kvóty** v **SVE**; **asijské země** mají **autonomii** TP (růst cel);
- **US**: **Fordney-McCumber 1922**, pokles **cen obilí** 1925, **Smoot-Hawley 1930** (20tis. položek) – US již tak významné, že **dopad** na SE;
- **Cla** na **potraviny 1931**: 53% FRA, 60% AUT, 75% Jugo, 80% ČS, GER, SPA, 100% BEL, POL (Tab.);
- **Směnné relace proti exportérům komodit** – **půjčky**; od **1928 klesá objem půjček** a **neřešitelné** problémy (omezení dovozu, posílení vývozu – devalvace);
- **Omezena migrace** – imigrační zákon **1924 US** (vyloučení Asiatů a Židů);
- Rozpad **zlatého standardu** GB 1931; US 1933 a 70% devalvace;

Military expenditure as a share of GDP, 1880 to 1913

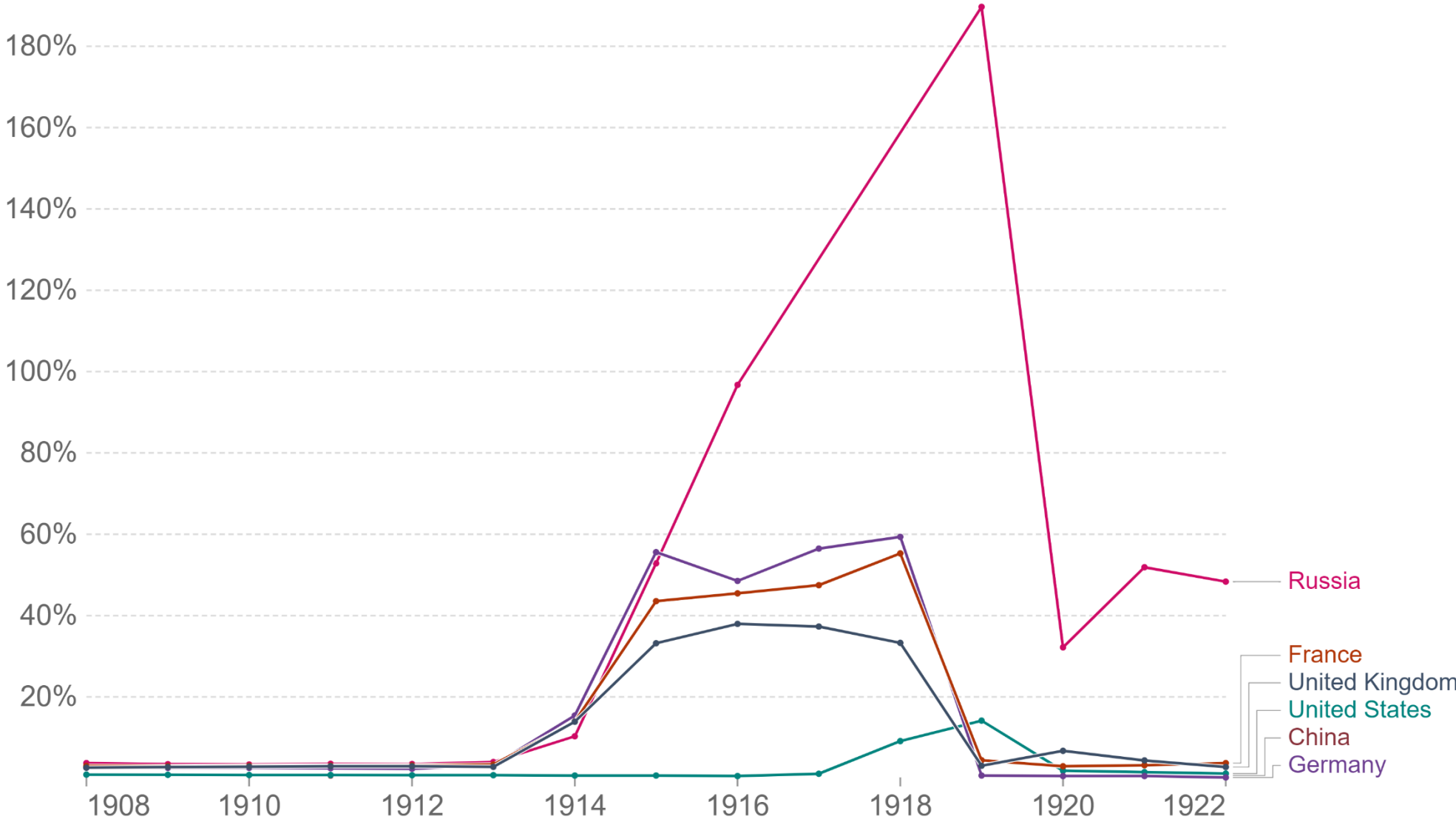
Total military expenditure divided by GDP. Figures correspond to current-prices estimates combining data from several sources.

Source: Our World in Data (based on COW & SIPRI 2018)

Military expenditure as a share of GDP, 1908 to 1922

Total military expenditure divided by GDP. Figures correspond to current-prices estimates combining data from several sources.

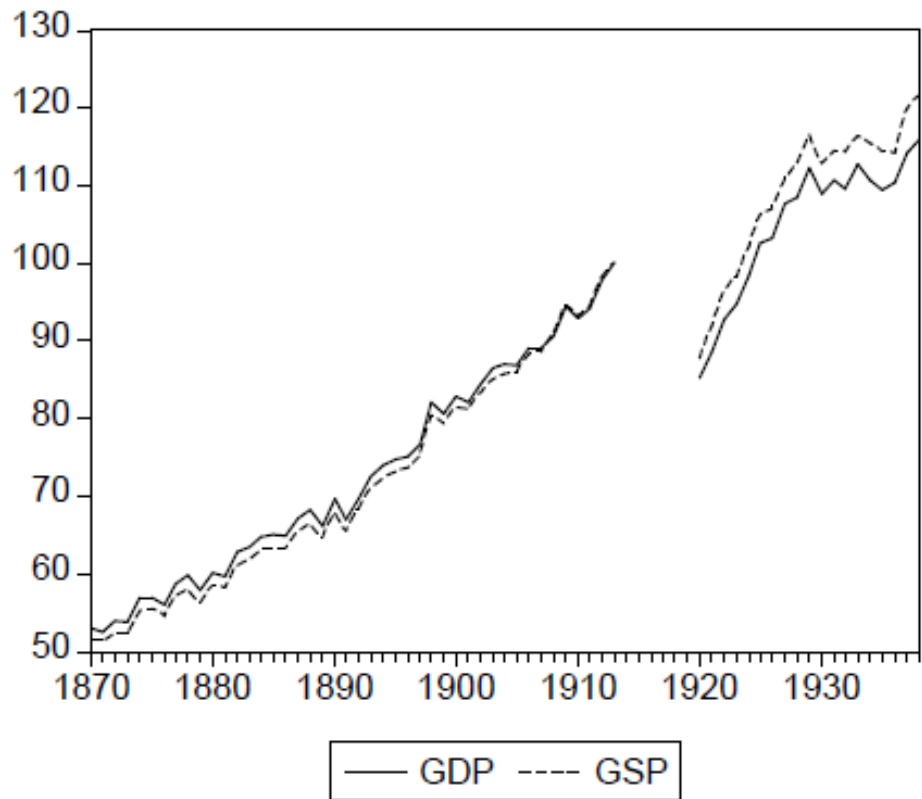
Source: Our World in Data (based on COW & SIPRI 2018)

Reparační problém

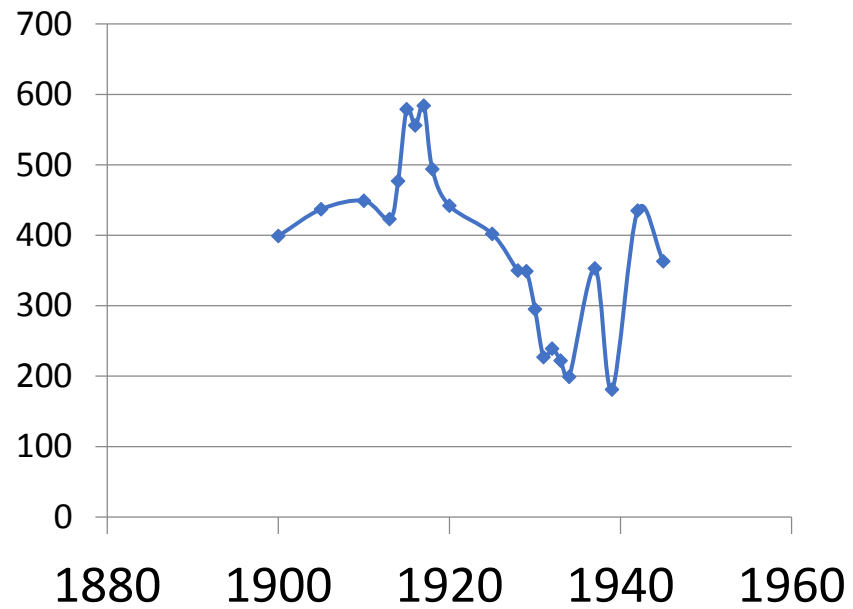
- Během války **USA** půjčily **UK, FRA, BEL** a dalším zemím přibližně **12 miliard** eur. USD - trvaly na jejich **splacení** (součást izolacionismu/US free-riding);
- **UK** a zejména **FRA** plánovaly získat peníze prostřednictvím **reparací** vymáhaných od GER (**33 mld. USD**) - nereálné (**FRA** obsadila **Porúří 1923-25**) - zaplatily maximálně 25 %;
- Mírový systém nezajistil dostatečné prostředky na hospodářskou obnovu Evropy;

Agricultural production

Wheat - world price
(1996 GBP)

Střední a východní Evropa (CEE+DCs) – Dlužnický problém

- CEE se při prodeji svých **primárních** produktů spoléhala na **světové trhy** + při rozvoji byla **závislá** na **dováženém kapitálu**;
 - Konec 20. let 20. století: **západní trhy** byly **méně otevřené** a obchodní **podmínky** se obracely **proti prvovýrobcům** (1925-1929 **ceny** zemědělských produktů **o 30 % nižší**, zásoby vzrostly o 75 %);

Zadlužení

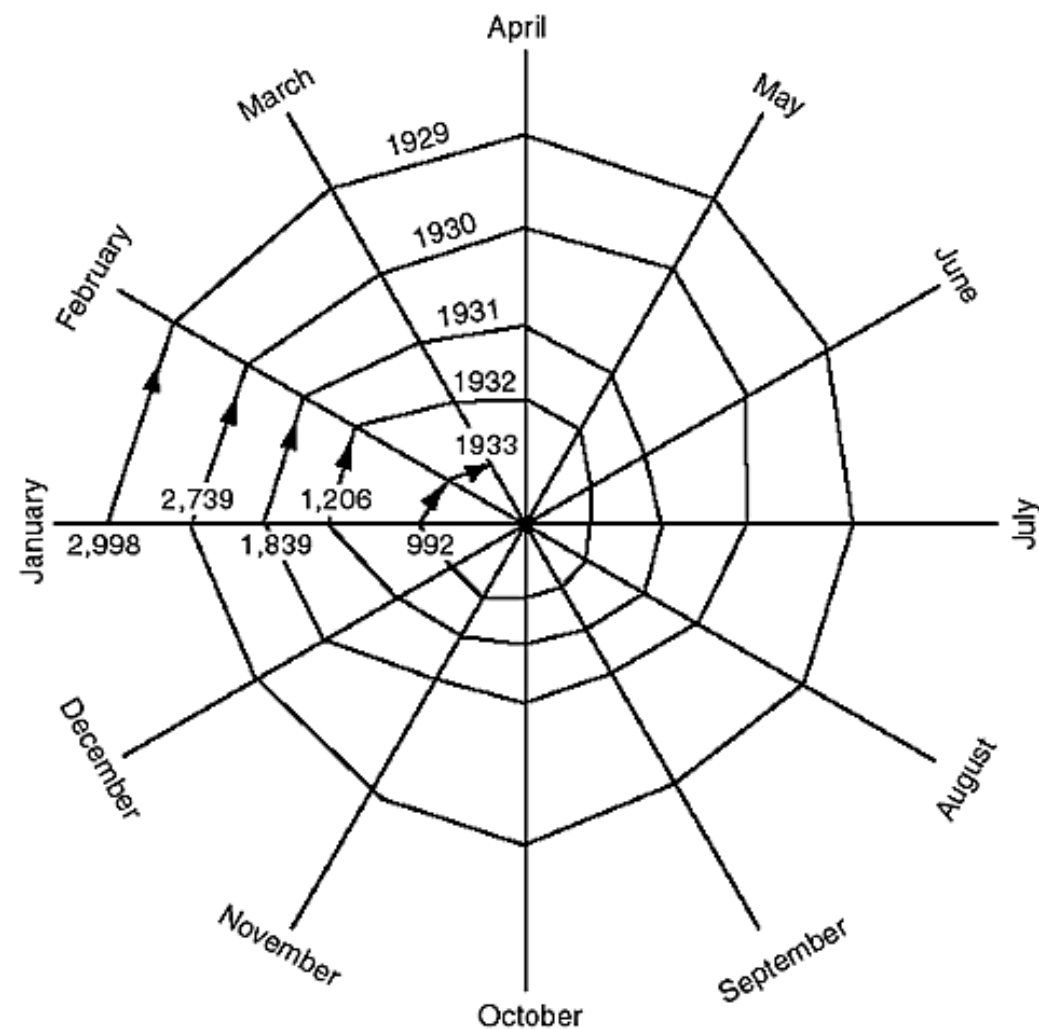
- CEE se při **vyrovnávání bilance** do značné míry spoléhala na **dovoz kapitálu**;
- HUN, POL, BUL, JUG - polovina **přílivu kapitálu** na **pokrytí obchodního deficitu**, většina **zbytku** na pokrytí zahraničního **dluhu**;
- Do roku 1929 příliv sotva stačil na pokrytí úrokových plateb a dividend;
- **Německo: velký dlužník** - komplikované reparační platby;

- Válečné dluhy + reparace + oslabení cen komodit + obchodní deficity + ...**odčerpání** prostředků zpět **do New Yorku** v důsledku **boomu** na americkém akciovém trhu -> **nedostatek USD**;
- **USA omezily** poskytování **úvěrů** 1928 (zprůsnění měnové politiky za účelem **kontroly** boomu na **burze**), **příliv** kapitálu **do východní Evropy** se **zastavil**, do GER se snížil na polovinu;
- **Německo** - zkušenost s **inflací** - Říšská banka po **zprůsnění** měnové politiky - při **nástupu deprese** se systém **rozpadl**;

Cla v evropských zemích 1913 – 1931 (ad valorem ekvivalenty v procentech)

	Potraviny			Průmyslové zboží		
	1913	1927	1931	1913	1927	1931
Belgie	25,5	11,8	23,7	9,5	11,6	13,0
Bulharsko	24,7	79,0	133,0	19,5	75,0	90,0
Československo	29,1	36,3	84,0	19,3	35,8	36,5
Finsko	49,0	57,5	102,0	37,6	17,8	22,7
Francie	29,2	19,1	53,0	16,3	25,8	29,0
Itálie	22,0	24,5	66,0	14,6	28,3	41,8
Jugoslávie	31,6	43,7	75,0	18,0	28,0	32,8
Maďarsko	29,1	31,5	60,0	19,3	31,8	42,6
Německo	21,8	27,4	82,5	10,0	19,0	18,3
Polsko	69,4	72,0	110,0	85,0	55,6	52,0
Rakousko	29,1	16,5	59,5	19,3	21,0	27,7
Rumunsko	34,7	45,6	87,5	25,5	48,5	55,0
Španělsko	41,5	45,2	80,5	42,5	62,7	75,5
Švédsko	24,2	21,5	39,0	24,5	20,8	23,5
Švýcarsko	14,7	21,5	42,2	9,3	17,6	22,0

THE KINDLEBERGER SPIRAL

Hospodářská krize ve světové ekonomice

- Monetární expanze + úvěrový boom – **akciová** a nemovitostní **bublina** v **US** – FED restrikce černý čtvrtek 24.10.1929 (**krach NY burzy**);
- **Pokles peněžní zásoby** 1929-1932 o **třetinu** (FED), **pády bank**;
- **S-H** sazebník **následován Evropou** – pád **Creditanstalt 1931**; **bankrot US farmářů** – **runy** na banky;
- Snížení objemu **zahraničních půjček** z **1,5mld 1930** na **30mil. 1931**; **GER** – obrácení toku peněz a **kolaps bankovního systému**;
- **Nevídaná krize** – **nezaměstnanost** nejvyšší v sektorech s minimálními alternativami (zemědělství, hornictví, dřevo) – **podpory** jen jako pojištění pro členy odborů – hlad (charita); (Tab.)
- **Mezinárodní obchod** spadl na **třetinu** nominálně a reálně o třetinu;
- **DCs** – **pokles poptávky** po **koloniálním zboží** a **surovinách** (káva -53%, vlna -72%, hovězí -53% kaučuk -84%, čaj -62%); **propady exportních příjmů** v **LATAM** a **Asii** o 50%, **Číně** 75%, **Africe** o 40%; deflace vedla k zvýšení dluhové služby- **bankroty** (kromě ARG celá LATAM);
- Poměr **exp/HDP** klesl **ze 7,9%** 1913 na **5,5%** 1950; pro **ZE** byl **8,7%** (1950) nižší než 1913 (14,1%) i 1870 (8,8%);

Světová produkce a ceny (1929=100)

	1929	1930	1931	1932
Průmyslová produkce				
Svět (bez SSSR)	100	87	75	64
Evropa (bez SSSR)	100	92	81	72
Severní Amerika	100	81	68	54
Potraviny				
Svět	100	102	100	100
Evropa (bez SSSR)	100	99	102	104
Severní Amerika	100	102	103	100
Suroviny				
Svět	100	94	85	75
Evropa (bez SSSR)	100	90	82	73
Severní Amerika	100	90	80	64
Světové ceny				
Potraviny	100	84	66	85
Suroviny	100	82	59	44
Výrobky	100	94	78	64

Průmyslová výroba (1929=100)

	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Francie	79	91	100	100	89	69	77	71	67
Německo	102	99	100	86	68	53	61	80	94
Itálie	-	92	100	92	78	67	74	81	92
Japonsko	83	90	100	95	92	98	113	129	142
Polsko	87	100	100	82	70	54	56	63	66
Británie	96	94	100	92	84	84	88	99	106
Spojené státy	89	93	100	81	68	54	64	66	76

Norman Davies (1996):

“The effects of the Depression were psychological and political as well as purely economic. Everyone from banker to bellboy was perplexed. The **Great War** had brought death and destruction; but it had also brought a purpose to life and full employment. **Peace** appeared to bring neither. There were men who said life amidst the danger and comradeship of the trenches was preferable to life on the dole.”

Rozpad evropského **koloniálního systému**

- **Otřes důvěry** v mezinárodní hospodářský systém – **oslabení liberálních skupin**;
 - **vytvoření bloků** (Imperiální systém preferencí GB; Itálie – Etiopie; GER – SVE; JAP – Asie);
 - **SSSR nepřátelský a nespolupracuje**;
 - **GER 1933 A.Hitler** – posun k **autarkii**;
 - **JAP** se transformuje v **militaristický režim** orientovaný na budování **impéria** (populace z 34,4mil 1870 na 72,4 mil 1939; restrikce na dovoz do US a GB, invaze do Mandžu 1931);
- **DCs zasaženy stejně** jako AIC, ale **rychlejší zotavení** – **nekooperativní** strategie:
 - bankroty zemí LATAM v situaci poklesu FDI + změny priorit na INDU;
 - DCs **posílily** svou **pozici** – **LATAM** zvýšila podíl na světovém exportu z 8,3 na 10,2% (1928-1937), **AFR** z 3,7 na 5,3% a **Asie** z 11,8 na 16,9%;
 - kde **imperiální správa bránila** přesunu od cash-crops k potravinám (propad cen komodit) – **hladomory a bouře** (Jáva, Barma, Vietnam, Nigérie, Togo, Kongo – nucená práce);
 - v **Indii** deflační politiky GB – Indický národní kongres vítězí 1937;
 - **blízký východ** – GB a FRA rozehrávají arabský nacionalismus proti Turkům (osmani) – muslimský odpor proti kolonialismu a příklon k SSSR;

Table 4.3 Great power trade blocs (as % of the core country trade)

	Imports from bloc		Exports to bloc	
	1929	1938	1929	1938
UK: Empire	30	42	44	50
UK: Other sterling bloc	12	13	7	12
France: Empire	12	27	19	27
Italy: Colonies and Ethiopia	0.5	2	2	23
Japan: Korea, Formosa, Kwantung, Manchuria	20	41	24	55
Germany: Balkans	4.5	12	5	13
Germany: Latin America	12	16	8	11.5

Source: Derived from Hillman (1952, 486).

- První **opiová válka** (1840) vedla k **Nankingské smlouvě** (1842); následné vojenské porážky a **nerovné smlouvy**;
- **Tchajpchingské povstání** (1851-1864) - **křesťanské** náboženské hnutí (Hong Xiuquan) na jihu **Tchajpchingského nebeského království**; dvůr pověřil chanského úředníka Zeng Guofana, aby shromáždil **místní armády**; **třetí bitva u Nankingu** v roce 1864; (10 mil. bojovníků; počet obětí asi 20 mil.);
- Občanské **nepokoje**: **Punti–Hakka Clan Wars** (jih, Kanton, 1 mil.), povstání **Nian** (sever, „Zabít bohaté“ - proti Čchingům), povstání **Dungan** (muslimové - západ) a povstání **Panthay** (muslimové, jihozápad, 1,5 mil.) - vážně oslabily centrální císařskou moc (nikdy se nepodařilo obnovit silnou centrální armádu);
- Dynastie se vzpamatovala za **Tongzhiho restaurace** (1860-1872), kterou vedli mandžusští reformátoři a chanští úředníci jako Zeng Guofan; Hnutí za **sebeposílení** provedlo institucionální reformy, dovezlo **západní průmysl** a **technologie** a kladlo důraz na posílení **armády**.
- **Porážka** modernizovaného loďstva v **první čínsko-japonské** válce (1894-1895); **Korea** (tributární stát) ztracena ve prospěch Japonska, **Tchaj-wan** se oddělil; vznik **Nové armády**.
- Reform effort, the **Hundred Days' Reform** (1898). **Empress Dowager Cixi** suppressed it.
- **Stodenní reforma** (1898). **Císařovna** vdova Cixi ji **potlačila**.
- 1900, **Boxerské povstání** proti **zahraničnímu vlivu** a vraždění křesťanů a cizinců; vstoupili do Pekingu, vláda nařídila cizincům odejít, obležení...;
- **Aliance osmi národů** vyslala **Seymourovu expedici** složenou z Japonců, Rusů, Britů, Italů, Němců, Francouzů, Američanů a Rakušanů, aby uvolnila obklíčení, ale byla nucena ustoupit; Boxeři začlenění do imperiální armády -> **Gaseleeho expedice** – obsazeni Pekingu, **Císařovna evakuována**...
- **Boxerský protokol** ukončil válku, rozšíření západního vlivu, neomezený **obchod**, obrovské **odškodnění**;
- Čchingský dvůr zavedl "novou politiku" správní a právní **reformy**, včetně zrušení systému zkoušek; mladí **úředníci**, vojenští **důstojníci** a **studenti** diskutovali o **konstituční monarchii** nebo o **svržení dynastie** a vytvoření **republiky**; inspirovali se **Sun Yat-senem**.
- 10. října **1911** začalo vojenské **povstání** ve **Wuchangu** (Wuhan) - **republika**;

- Čínská **republika** v roce 1912, která ukončila 2000 let trvající dynastickou vládu.
- Vláda warlordů -> **Hnutí nové kultury** (Xin wenhua yundong) **kritizovalo klasické** čínské myšlenky a prosazovalo **novou** čínskou **kulturu** založenou na **západních** ideálech, jako je **demokracie** a **věda**;
- V roce 1919 začalo **Hnutí čtvrtého května** jako **reakce** na **pro-japonské** podmínky, které Číně uložila **Versailleská** smlouva po první světové válce.
- 20. let 20. století - založil **Sun Yat-sen** revoluční základnu v Kantonu a rozhodl se **sjednotit** roztržštěný **národ**. Uvítal **pomoc Sovětského svazu** a uzavřel **spojenectví s rodící se Komunistickou stranou Číny**.
- Po **Sunově smrti** (1925) se jeho chráněnc **Čankajšek** zmocnil vlády nad **Nacionalistickou stranou** (KMT) a v rámci **Severní expedice** (1926-1927 se mu podařilo dostat pod svou vládu většinu **jižní a střední Číny** ->) - nacionalistická vláda v Nankingu
- V roce **1927** se Čankajšek **obrátil proti Komunistické straně** a neúprosně čistil komunistické elementy;
- V roce **1934** se ze svých **horských základen** (**Čínská sovětská republika**) vydala **vojska** komunistů na **Dlouhý pochod** na severozápad -> nový **vůdce Mao Ce-tung**;
- V roce 1937, během **druhé čínsko-japonské války** (1937-1945), **obě čínské strany** nominálně vytvořily **jednotnou frontu** proti Japoncům;
 - Japonská **invaze do Mandžuska** začala 18. září 1931, po **Mukdenském incidentu** byl v roce 1932 založen loutkový stát **Mandžukuo**.
 - **Incident** na mostě Marco Polo 7. července **1937** - **invaze do Číny** v plném rozsahu;
 - Japonci obsadili **Peking, Šanghaj** a **Nanking** (hlavní město - **masakr**); válka: celkem **20 milionů obětí**;
- Po **porážce Japonska** v roce 1945 byla **obnovena válka** mezi nacionalistickými vládními silami a **komunisty**, do roku **1949 Komunistická strana** získala **kontrolu** nad většinou země.